

Олексій ФУРТЕС

кандидат історичних наук,

старший науковий співробітник

Національна академія сухопутних військ

імені гетьмана Петра Сагайдачного

(Львів, Україна)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2993-626X>

Електронна пошта: oofurtes@gmail.com

СТВОРЕННЯ ТА ОСНОВНІ ЗАХОДИ ЛИТОВСЬКО-ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ БРИГАДИ ЯК КОМПОНЕНТА МІЖНАРОДНОГО ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ (2000–2023 рр.)

У статті розглянуто витoki формування тристоронньої Литовсько-Польсько-Української бригади (далі — ЛитПолУкрбриг), її функціонування до і після широкомасштабного вторгнення російської федерації в Україну. Окреслено основні досягнення ЛитПолУкрбриг на шляху свого розвитку. Розкрито суть міжнародних військових навчань, де брала участь ЛитПолУкрбриг. Окремо розглянуто значення військових навчань «Three Swords-2021», де вперше в історії ЛитПолУкрбриг були залучені афілійовані підрозділи трьох країн задля покращення згуртованості та взаєморозуміння між підрозділами бригади. Досліджено зміст підготовки ЛитПолУкрбриг в умовах широкомасштабної російсько-української війни. Запропоновано рекомендації щодо перспективи розвитку бригади.

Ключові слова: ЛитПолУкрбриг, УкрПолбат, литовсько-польсько-українські військові відносини, міжнародні військові навчання, східноєвропейська військова безпека, російсько-українська війна.

Постановка проблеми. Після розпаду СРСР проблема військової безпеки у країнах Східної Європи не втрачала актуальності і частково була вирішена за рахунок вступу країн Вишеградської групи та Балтії до Північно-Атлантичного альянсу. Водночас незахищеними залишилися білорусь, Молдова та Україна. Білорусь, очолювана проросійським президентом О. Лукашенком, фактично була поглинута росією наприкінці 1990-х рр., Молдова — з 1992 р. перебувала під «наглядом» російських миротворців у Придністров'ї, Україна ж від початку незалежності мала на своїй території чорноморський флот росії. Починаючи з 2003 р., коли відбувся російсько-український конфлікт навколо острова Тузла, Україна обрала стратегічний курс на вступ до НАТО, віхою на якому стало створення ЛитПолУкрбригади.

Для України, в умовах російсько-української війни, вкрай важливо і далі підтримувати і розвивати дружні військові відносини у форматі ЛитПолУкрбриг, що продовжує тренувати українські підрозділи й вдосконалювати їх вишкіл через участь у різних військових навчаннях за стандартами НАТО, що, безперечно, сприяє перемозі над російським агресором.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій.

Дослідженню певних аспектів процесу створення, функціонування, результатів та перспектив розвитку ЛитПолУкрбриг присвячено чимало праць вітчизняних та польських науковців, меншою мірою тематика опрацьована литовськими дослідниками. У дисертаційних роботах А. Лухтана (Лухтан, А. 2018) та П. Проховника (Проховник, П. 2023) добре досліджено питання генези та розвитку ЛитПолУкрбригу, проте, отримані наукові результати обмежені хронологічними рамками. Це саме стосується і праці Я. Кондрача (Кондрач, Я. 2017). Певною мірою дослідженню ЛитПолУкрбриг присвячені праці А. Харука (Kharuk, A. 2020) та Е. Казан (Казан, Е. 2018), проте, питання розглядається в комплексі з іншими аспектами українсько-польської військової співпраці. Р. Марценюк (Марценюк, Р. 2017) згадує ЛитПолУкрбриг під час огляду військової співпраці України та країн Балтії.

Польські автори А. Славинський (Sławiński, A. 2020), Т. Кубачик, М. Жила (Kubaczyk, T. & Żyła, M. 2016) наводять відомості про ЛитПолУкрбриг як елементи польсько-української військової співпраці. Пан Т. Karliński

(Karliński, T. 2022) докладно розглядає афілійовані підрозділи ЛитПолУкрбриг.

Литовський дослідник Донатас Палавеніс у співавторстві з поляком Міхалом Пеховичем (Piechowicz, M. & Palavenis, D. 2023), а також польський дослідник Маріуш Фриц (Fryc, M. 2020) розглядають тематику ЛитПолУкрБриг у контексті розвитку регіональної безпеки.

Разом з тим, недостатньо приділена увага основним результатам діяльності ЛитПолУкрбриг у ході розвитку литовсько-польсько-українських сучасних військових відносин, особливо після широкомасштабного вторгнення в Україну російської федерації.

Мета статті — воєнно-історичне дослідження процесу формування та змісту основних спільних заходів Литовсько-Польсько-Української бригади як складової розвитку політики міжнародного військового співробітництва України у контексті її стратегічного курсу на євроатлантичну інтеграцію.

Виклад основного матеріалу. Восени 2003 р. росія вдалася до спроби приєднати до себе український острів Тузла у Керченській протоці шляхом побудови дамби, яка б з'єднала його з Таманським півостровом. Ситуацію вдалось врятувати завдяки твердій і рішучий позиції Президента України Леоніда Кучми, який наказав відкривати вогонь на ураження у разі продовження робіт із будівництва дамби (Острів Коса Тузла... 2023). Ці події стали поштовхом до активізації зусиль Республіки Польща із перетворення України із «буферної держави» на союзника у спільному військово-політичному блоці НАТО.

Одним із заходів посилення воєнно-політичного співробітництва стало міждержавне рішення про створення у 2000 р. Українсько-Польсько-го миротворчого батальйону в Косово у складі багатонаціональної дивізії «Схід» під егідою миротворчої місії НАТО. До складу польської частини батальйону увійшов литовський взвод чисельністю 30 осіб (Kharuk, A. 2020, p. 320). Батальйон перебував у Косово протягом 2000–2010 рр. і зарекомендував себе з найкращої сторони (Кондрач, Я. 2016, с. 216).

Враховуючи досвід тристоронньої співпраці Польщі, України і Литви у рамках УкрПолбату, прагнучи посилити безпеку у східноєвропейському регіоні та підтримати Україну у її євроатлантичних устремліннях, у 2005 р. Польща і Литва виступили з політичною ініціативою створити спільну військову частину — Литовсько-Польсько-Український батальйон (далі — ЛитПолУкрбат). Ця ініціатива була підтримана Україною і у

2007 р. у Брюсселі міністри оборони України, Польщі і Литви підписали Лист намірів щодо створення спільного підрозділу — ЛитПолУкрбату (Sławiński, A. 2020, s. 136).

У другій половині 2008 р. експерти з України, Польщі і Литви розробили концепцію створення спільного українсько-польсько-литовського миротворчого підрозділу, що передбачала розміщення спільного штабу ЛитПолУкрбат на території України. Упродовж наступного року тривало погодження проєкту Угоди між Кабінетом Міністрів України, Урядом Литовської Республіки та Урядом Республіки Польща щодо створення спільного військового підрозділу ЛитПолУкрбат (Лухтан, А. 2020, с. 41).

Проте у ході міжурядових переговорів польська сторона виступила з ініціативою посилити співробітництво та запропонувала сформувати литовсько-польсько-українську бригаду чисельністю, що залежала б від характеру завдань. Бригада мала складатися з трьох окремих національних батальйонів, що мали дислокуватися на території своїх держав, а єдиним організмом функціонувати лише під час виконання спільних завдань. Планувалося, що озброєння та військова техніка не підлягатимуть уніфікації і батальйони використовуватимуть те, що перебувало на озброєнні їх власних збройних сил. У перспективі передбачалося, що бригада повністю перейде на стандарти НАТО (Кондрач, Я. 2017, с. 96).

Восени 2009 р. рішенням міністрів оборони Литви, Польщі та України бойовий потенціал батальйону було збільшено до рівня бригади, внаслідок чого роботи, пов'язані зі створенням батальйону, призупинили та розпочали заходи по формуванню спільної військової частини у форматі бригади. 16 листопада 2009 р. у Брюсселі керівники оборонних відомств Литовської Республіки, Республіки Польща та України підписали Лист намірів щодо створення спільної литовсько-польсько-української миротворчої бригади — ЛитПолУкрбриг. Для реалізації цієї багатосторонньої ініціативи передбачалося підготувати пропозиції щодо організаційно-штатної структури, механізму її фінансування, а також ротатії її командування на усіх рівнях. Основним завданням, що покладалося на майбутню бригаду, була участь у миротворчих і гуманітарних операціях під егідою ООН, НАТО і ЄС (Kubaczyk, T. & Żuła, M. 2016, s. 214–215).

10 лютого 2010 р. міністр національної оборони Польщі підписав рішення про утворення польської частини командування бригади та управ-

ліній польської частини бригадного батальйону. Однак у лютому того ж року на президентських виборах в Україні переміг В. Янукович, політика якого змінила вектор зовнішньої політики України та призвела до повернення ідеї її позаблокового статусу, що призвело до уповільнення руху України у питанні вступу до НАТО. Це, у свою чергу, відобразилося на послабленні литовсько-польсько-української військової співпраці, зокрема щодо уповільнення і призупинення процесу формування ЛитПолУкрбриг (Żuła, M. 2020, s. 26).

Розпочата у лютому 2014 р. російською федерацією війна проти України, окупація Криму та частини східних областей України докорінно змінили безпекову ситуацію у східноєвропейському регіоні і призвели до повернення України до курсу співробітництва з країнами Східної Європи. Нова ситуація вимагала об'єднання військових оборонних зусиль держав регіону. У таких умовах нова українська влада зосередила зусилля на відновленні робіт щодо створення спільної військової частини — ЛитПолУкрбриг (Проховник, П. 2023, с. 99, 100).

До кінця березня 2014 р. уряди трьох країн завершили міжвідомче узгодження проєсту Угоди про створення ЛитПолУкрбриг, а 9 вересня 2014 р. Кабінет Міністрів України доручив Міністру оборони України генерал-полковнику Валерію Гелетею провести переговори з підписання необхідних документів. Підписання Угоди між Кабінетом Міністрів України та урядами Литви і Польщі про створення спільної литовсько-польсько-української бригади відбулося 19 вересня 2014 р. у Варшаві (Кондрач, Я. 2017, с. 96).

Створення багатонаціональної бригади мало на меті підняття рівня взаємної довіри та співпраці між країнами, а також поліпшення стану безпекової ситуації у регіоні. Також служба у бригаді передбачала підготовку українських військовослужбовців за стандартами НАТО та набуття ними оперативної взаємосумісності з країнами альянсу, що наближало Україну до євроатлантичних структур. Згідно з Угодою литовські, польські та українські військовослужбовці мали брати участь у спільних навчаннях та тренуваннях, а після підготовки бути готовими до участі у міжнародних операціях на підставі мандату Ради безпеки ООН (Марценюк, Р. 2017, с. 176, 177).

24 липня 2015 р. Міністри оборони України, Польщі та Литви у Львові підписали технічну Угоду щодо створення ЛитПолУкрбриг, відповідно до якої бригада складалася з міжнародного штабу, трьох національних батальйонів та спе-

ціальних підрозділів. У складі ЛитПолУкрбриг мали проходити службу до двох тисяч польських, 545 українських та до 350 литовських військовослужбовців. Згодом чисельність особового складу мала збільшитися (У Львові підписано... 2015).

Командування і штаб бригади було вирішено розташувати у польському місті Люблін, недалеко від українського кордону. До штабу бригади входило 58 польських, 18 українських та п'ять литовських офіцерів. Структурні підрозділи бригади залишалися на територіях своїх країн, а під час проведення спільних заходів підготовки або на випадок виконання завдань — усі вони підпорядковувалися командуванню ЛитПолУкрбриг (Проховник, П. 2023, с. 101). Передбачалося, що командир бригади, його заступник та начальник штабу будуть призначатися по чергово від кожної країни терміном на два роки (Kharuk, A. 2020, s. 321).

До основних підрозділів ЛитПолУкрбриг увійшли військовослужбовці 1-го аеромобільного батальйону однієї з кращих у Збройних Силах України 80-ї окремої аеромобільної бригади (м. Львів), литовський батальйон уланів імені Великої княгині Біруте (м. Алітус) зі складу мотопіхотної бригади «Залізний вовк» та польські бойові підрозділи: 5-й батальйон підгалянських стрільців (м. Перемишль) зі складу 21-ої бригади підгалянських стрільців, 3-й механізований батальйон (м. Замосць) зі складу 19-ї механізованої бригади, 14-й самохідно-артилерійський батальйон (м. Ярослав) зі складу 21-ї Підгалянської стрілецької бригади та 21-й батальйон протиповітряної оборони (м. Ярослав) зі складу 21-ї Підгалянської стрілецької бригади. Також до спільної бригади увійшли польські підрозділи всебічного забезпечення (Karliński, T. 2022, s. 33–36).

25 січня 2016 р. у Любліні, у присутності міністрів оборони трьох країн, був утворений штаб ЛитПолУкрбриг. З цього року бригада почала здійснювати інтенсивну підготовку. Вже 1 лютого 2016 р. розпочалося перше спільне навчання «Brave band», що мало на меті адаптувати військовослужбовців трьох країн до єдиного робочого середовища, де штаб бригади опрацьовував порядок отримання бойового розпорядження та прийняття рішень на застосування батальйонів. Під час цього заходу бойової підготовки близько сотні офіцерів із трьох країн набули навичок із управління підрозділами під час миротворчих операцій (Kharuk, A. 2020, s. 321).

Наступним важливим кроком стала участь ЛитПолУкрбриг в одному з найбільших навчань країн-членів НАТО з часів закінчення «холодної

війни» — «Anakonda-2016». На полігоні Нова Демба (Польща) у період 6–17 червня 2016 року відпрацьовувалися питання захисту польської території на випадок нападу зі сходу. У ході навчань було проведено бойове злагодження різних родів і видів військ, а також структур військового управління на різних рівнях, багато уваги було приділено питанням логістики (Навчання «Анаконда-2016» завершено... 2016). В офіційних документах навчань росія не згадувалася, однак, неофіційно переважна більшість спостерігачів, експертів, журналістів казали, що ці навчання — показ рішучості НАТО протистояти можливій агресії з боку військ російської федерації. У маневрах було задіяно понад 31 тис. військовослужбовців із 23 країн світу (Литовсько-польсько-українська бригада розпочала...2016).

Символічною стала участь представників ЛитПолУкрбриг у параді на честь 25-ї річниці Дня Незалежності України, що у черговий раз продемонструвало підтримку України як з боку Польщі та Литви, так і зі сторони усього НАТО («ЛитПолУкрбриг» наближує... 2016).

Відповідно до вимог Технічної угоди між міністерствами оборони країн-учасниць бригада мала пройти сертифікацію та набуття повних операційних спроможностей не пізніше, ніж за 12 місяців після набуття початкових, тобто до січня 2017 р. (У Львові підписано... 2015).

Одним із заходів підготовки до успішної сертифікації бригади стали навчання «Maple Arch-2016», проведені з 7 по 18 листопада 2016 р. на території Міжнародного центру миротворчості і безпеки Національної академії сухопутних військ. У рамках військового навчання українські, польські та литовські військовослужбовці на чолі з канадськими інструкторами відточили навички процесу планування та прийняття рішень. Під час проведення навчання батальйон Литви і Польщі мали завдання утримувати оборону, а український десантно-штурмовий батальйон — виконувати рейдові дії у тилу умовного противника. Також була перевірена готовність українського батальйону зі складу ЛитПолУкрбриг щодо виконання завдань зі збереження миру (На міжнародних навчаннях... 2016).

Відповідно до річної програми підготовки у грудні 2016 р. литовсько-польсько-українська бригада взяла участь у багатонаціональному сертифікаційному командно-штабному навчанні «Common Challenge-16», що тривало з 11 по 16 грудня на території загальновійськового полігону збройних сил Республіки Польща «Демба».

Метою цього навчання була перевірка готовності ЛитПолУкрбриг виконувати міжнародні миротворчі операції під егідою ООН відповідно до вимог CREVAL (Combat Readiness Evaluation).

Спеціальна комісія протягом кількох днів ретельно перевіряла організацію операційної діяльності командного пункту, виконання процедур дотримання динаміки сценарного розвитку подій та керування підлеглими підрозділами під час місії. За результатами роботи комісії бригада підтвердила набуття повних операційних спроможностей. Отже, було визнано готовність ЛитПолУкрбриг виконувати місії з підтримання миру і безпеки відповідно до стандартів НАТО, а її командування — цілком боєготовим підрозділом (Тристороння бригада... 2017). Відтоді військові навчання «Maple Arch» і «Common Challenge» стали регулярними. (Бураков, Ю. & Проховник, П. 2020, с. 404).

У березні 2017 р. під час роботи VIII сесії Міжпарламентської асамблеї у складі Сейму Литовської Республіки, Сейму й Сенату Республіки Польща та Верховної Ради України відбулося ухвалення рішення про визнання покровителем багатонаціональної військової бригади Велико-го гетьмана Литовського — Костянтина Острозького. 5 жовтня 2017 р. у місті Люблін, у штабі ЛитПолУкрбриг, міністри оборони України, Литви і Польщі вручили багатонаціональній бригаді Бойовий прапор. Міністр оборони України Степан Полторак зазначив, що за два роки бригадою сформовано штаб, проведено злагодження, набуто бойових спроможностей. Він підкреслив, що настав час бригаді переходити від командно-штабних до тактичних навчань у складі підрозділів, залучати їх до багатонаціональних навчань під проводом НАТО (Бураков, Ю. & Проховник, П. 2020, с.403).

Починаючи з 2017 р., ЛитПолУкрБриг регулярно залучалася до підготовки і участі у наймасштабнішому українсько-американському навчанні «Rapid Trident» при підтримці країн НАТО та країн-партнерів, мета якого полягала в підвищенні готовності та налагодженні оперативної сумісності за допомогою комп'ютерних тренувань на рівні бригади, а потім — польових навчань для відпрацювання операцій безпеки та стабільності. Під час навчань військовослужбовці ЛитПолУкрбриг, як правило, були залучені до командно-штабної фази — виконували функцію штабу багатонаціональної дивізії та здійснювали управління й контроль над підлеглими по навчання підрозділами. Крім того, персонал ЛитПол-

Укрбриг брав участь у розробленні навчань — готував оперативні накази і робив свій внесок до відпрацювання сценарію. Разом із США та іншими державами-учасниками особовий склад ЛитПолУкрбриг сприяв підготовці українських підрозділів до реальних викликів, підвищував спільну сумісність і продемонстрував, що країни-союзники та країни-партнери готові реагувати на кризу (Five years of... 2020).

Така тристороння військова співпраця позитивно вплинула на подальший розвиток польсько-литовсько-українських відносин щодо зміцнення діалогу між країнами, підтримки інтеграції України в Європейський союз та НАТО і спільної протидії російській агресії в Україні. 28 липня 2020 р. у місті Люблін міністри закордонних справ України, Польщі і Литви підписали декларацію щодо заснування так званого Люблінського трикутника — тристороннього регіонального альянсу для посилення всебічного співробітництва між країнами, зокрема у сфері регіональної військової безпеки, у тому числі започаткуванням військових навчань «Three Swords» (Спільна декларація... 2020).

Масштабні військові навчання «Three Swords-2021» під гаслом «Три мечі — один щит. Три нації — одне бачення» ЛитПолУкрбриг провела у період з 17 по 30 липня 2021 р. на полігоні Міжнародного центру миротворчості та безпеки (м. Яворів, Львівська область) за участю представників США. Це був перший випадок в історії бригади, коли афілійовані підрозділи трьох країн зустрілися для покращення згуртованості та оперативної сумісності. У навчаннях взяли участь 1200 військовослужбовців, було задіяно понад 200 одиниць бойової техніки (у тому числі п'ять вертольотів) із Литви, Польщі, України та США. Головне завдання навчань полягало в оцінюванні здатності підрозділів бригади проводити операції під керівництвом командування ЛитПолУкрбриг за підтримки спостерігачів/інструкторів із США, Литви, Польщі та України. Штаб бригади і афілійовані підрозділи виконували завдання з розрахунку сил та засобів, планування операцій, ведення розвідки, здійснення штурмів, десантування підрозділів, вогневої підтримки, обмінювалися досвідом та знаннями.

«Three Swords-2021» розширили співпрацю та ефективну взаємодію, збільшили спроможність партнерів планувати, проводити та виконувати складні завдання та операції. У ході навчань військовослужбовці бригади опановували тактики, методи і процедури, що підвищували

готовність і здатність реагувати на випадок реальних викликів та загроз. Полковник Джеймс Перрін, вищий представник США, сказав у своєму заключному слові, що він повністю впевнений у здібностях штабу та підрозділів ЛитПолУкрбриг. «Ми були справді вражені здатністю ЛитПолУкрбриг проводити багатонаціональні операції на місцях, працюючи разом. Три різні нації об'єдналися в багатонаціональну бригаду. Я впевнений, що завдяки навчанням, підтримці, плануванню та проведенню операцій у полі ЛитПолУкрбриг може досягти найвищих оперативних можливостей», — зазначив він (Three Swords... 2021).

Навчання планували проводити кожних два роки, однак, у зв'язку з початком широкомасштабної російсько-української війни ці наміри реалізувати не вдалося. Від початку вторгнення російської федерації в Україну литовсько-польсько-українська бригада адаптувалася до нових реалій і продовжила тренувати особовий склад, у тому числі українців, удосконалюючи його вишкіл залученням до різноманітних військових навчань за стандартами НАТО (ЛитПолУкрбриг продовжує... 2023). Так, у 2022 р. військовослужбовці бригади брали участь у багатонаціональних навчаннях «Brave Band», «Seven Stars», «Noble Partner», «Rapid Trident» (The time has... 2022).

Вагоме значення мали багатонаціональні навчання «Rapid Trident», проведені у жовтні 2022 р. на фондах ЛитПолУкрбриг у Любліні, спрямовані на покращення тактичної і оперативної сумісності між союзниками по НАТО та українськими партнерами через зміцнення існуючих двосторонніх відносин та обмін професійним досвідом. Навчання показали тверду волю партнерів продовжувати спільні зусилля для підтримки України у війні з російським агресором (Exercise Rapid Trident... 2022).

У 2023 р. підготовка ЛитПолУкрбриг здійснювалася планово. Зокрема, у лютому було проведено військові навчання «Brave Band», де військовослужбовці Литовської Республіки, Республіки Польща та України спільно тренувалися планувати бойові дії військ відповідно до сучасних стандартів НАТО (LitPolUkrbrig conducts... 2023). На початку березня офіцери ЛитПолУкрбриг разом із військовослужбовцями США, Німеччини, Великої Британії та Румунії взяли участь у багатонаціональних навчаннях «Allied Spirit-23» (Німеччина), розроблених військовослужбовцями США для навчання та оцінювання союзників по НАТО для загальної інтегрованої відповіді на

кризу чи операцію у надзвичайних ситуаціях. Головне завдання навчань полягало у підготовці до участі у великомасштабних наземних боях у багатонаціональному середовищі (Multinational exercise «Allied...2023). Наприкінці серпня офіцери ЛитПолУкрбриг взяли участь у міжнародних військових навчаннях «Agile Spirit-23» (Грузія), де обіймали різні посади у штабі багатонаціональної дивізії як у нинішніх, так і у майбутніх умовах бойового середовища, що надало нові навички й знання та допомогло покращити бачення сучасного поля бою (ЛитПолУкрбриг бере участь...2023).

Таким чином, ЛитПолУкрбриг в умовах російсько-української війни стала платформою, де українські військовослужбовці отримали можливість і надалі вдосконалювати свої компетенції щодо ведення бойових дій. На думку польських та литовських науковців, функціонування ЛитПолУкрбриг дає змогу продовжувати підтримувати євроатлантичні прагнення України; зміцнювати регіональну ідентичність (Frus, M. 2020); підвищувати військову компетентність усіх держав-засновників та зміцнювати європейську безпеку (Piechowicz, M. & Palavenis, D. 2023).

Висновки. Розпад СРСР у 1991 р. призвів до пошуку багатьма країнами Східної Європи, зокрема, Литвою, Польщею та Україною, нового надійного військово-безпекового середовища. Польща і Литва, маючи на меті посилення безпеки у східноєвропейському регіоні та намагаючись підтримати Україну у її євроатлантичних прагненнях, у 2005 р. виступили з політичною ініціативою створити спільну військову частину — ЛитПолУкрбат. Згодом ця ініціатива трансформувалася у бачення литовсько-польсько-української співпраці у форматі бригади.

19 вересня 2014 р. у Варшаві відбулось підписання Угоди між Кабінетом міністрів України та урядами Литви і Польщі про створення спільної литовсько-польсько-української бригади. А вже

24 липня 2015 року міністри оборони України, Польщі та Литви у Львові підписали технічну Угоду щодо створення ЛитПолУкрбриг. Усього до складу ЛитПолУкрбриг увійшло близько двох тисяч польських, 545 українських та до 350 литовських військовослужбовців. У середині грудня 2016 р. за результатами роботи комісії було визнано готовність ЛитПолУкрбриг виконувати місії із підтримання миру і безпеки відповідно до стандартів НАТО. З 2017 р. почалася інтенсивна бойова підготовка ЛитПолУкрбриг. Готуючись до свого призначення — участі в міжнародних операціях на підставі мандату Ради безпеки ООН, вона стала учасником багатьох щорічних міжнародних військових навчань за стандартами НАТО («Brave band», «Anakonda», «Maple Arch», «Common Challenge», «Rapid Trident»). У 2021 р. вперше в історії бригади були започатковані навчання «Three Swords», коли афілійовані підрозділи трьох країн зустрілися разом для покращення згуртованості та оперативної сумісності.

Із початком широкомасштабного вторгнення російської федерації в Україну литовсько-польсько-українська бригада як надійний учасник Люблінського трикутника продовжила функціонування, зокрема залучаючись до навчань за стандартами НАТО. Міжнародні навчання «Brave Band», «Seven Stars», «Noble Partner», «Rapid Trident», «Allied Spirit», «Agile Spirit», «Maple Arch», у яких ЛитПолУкрбриг взяла участь протягом 2022–2023 рр., довели тверду волю партнерів продовжувати спільні зусилля для підтримки України у війні з російською федерацією. Зважаючи на те, що наразі застосування бригади у міжнародних миротворчих операціях ускладнено, підрозділ може стати осередком підготовки курсантів старших курсів вищих військових навчальних закладів трьох країн, де вони мали б змогу набути компетенцій щодо теорії і практики управління діями взводу, роти та батальйону під час ведення бойових дій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

- Karliński, T. (2022). Lithuanian-Polish-Ukrainian Brigade. *Policy Papers*. № 1, p. 27–43.
- Kharuk, A. (2020). Bronić Międzymorza: współpraca wojskowa i wojskowo-techniczna pomiędzy Ukrainą i Polską. *Bałtyk w dziejach ludów Morza Bałtyckiego*. Tom XV, s. 316–326.
- Kubaczyk, T. & Żyła, M. (2016). Wybrane elementy polsko-ukraińskiej współpracy wojskowej. *Polska w międzynarodowej współpracy wojskowej*, s. 210–224.
- Sławiński, A. (2020). Główne kierunki polsko-ukraińskiej współpracy wojskowej po 1991 roku. *O Bezpieczeństwie i Obronności*. № 2 (6), s. 130–144.
- Żyła, M. (2020). Polsko-Ukraińska współpraca wojskowa w latach 1992–2017. *Istoričnij arhiv. Naukovi studii*. № 21, s. 21–32.

Exercise Rapid Trident 22 afterword. (2022). URL: <https://litpolukrbrig.wp.mil.pl/en/articles/news-y/exercise-rapid-trident-22-afterword/> [дата зверн.: 01.11.2023].

Fryc, M. (2020). The Lithuanian-Polish-Ukrainian Brigade's development potential in the context of regional security. *Scientific Journal of the Military University of Land Forces*. URL: <https://zeszyty-naukowe.awl.edu.pl/resources/html/article/details?id=202190&language=en> [дата зверн.: 23.11.2023].

Five years of active and effective LitPolUkrbrig participation in the exercise Rapid Trident 2016–2020. (2020) URL: <https://litpolukrbrig.wp.mil.pl/en/articles/news-y/five-years-active-and-effective-litpolukrbrig-participation-exercise-rapid-trident-2016-2020/> [дата зверн.: 28.10.2023].

LitPolUkrbrig conducts battle staff training Brave Band. (2023). URL: <https://litpolukrbrig.wp.mil.pl/en/articles/news-y/litpolukrbrig-conducts-battle-staff-training-brave-band2/> [дата зверн.: 01.11.2023].

Multinational exercise «Allied Spirit 23» is ongoing. (2023). URL: <https://litpolukrbrig.wp.mil.pl/en/articles/news-y/multinational-exercise-allied-spirit-23-ongoing/> [дата зверн.: 02.11.2023].

The time has come to summarize the litpolukrbrig activity in 2022. (2022) <https://litpolukrbrig.wp.mil.pl/en/articles/news-y/time-has-come-summarize-litpolukrbrig-activity-2022/> [дата зверн.: 29.10.2023].

Three Swords 2021 — three nations — one vision. (2021). URL: <https://litpolukrbrig.wp.mil.pl/en/articles/news-y/three-swords-2021-three-nations-one-vision/> [дата зверн.: 28.10.2023].

Piechowicz, M. & Palavenis, D. (2023). Lithuanian-Polish security cooperation in European Union (EU) Defence Programs. *International Relations*. URL: <https://internationalrelations-publishing.org/articles/3-10/v1> [дата зверн.: 23.11.2023].

Казан, Е. (2018). Спільні військові формування Польщі і України як приклад порозуміння і миру між Польщею і Україною. *Східноєвропейський історичний вісник*. Спецвип. 3, с. 148–157.

Кондрач, Я. (2016). Українсько-польський батальйон: миротворча місія в Косово. *Україна-Польща: історична спадщина і суспільна свідомість*. Вип. № 9, с. 210–216.

Кондрач, Я. (2017). Литовсько-польсько-українська бригада: історія створення. *Україна-Польща: історична спадщина і суспільна свідомість*. Вип. № 10, с. 90–98.

Лухтан, А. (2018). *Міжнародне військове співробітництво України (1991–2013 рр.)*: дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22 — військова історія. Київ, 363 с.

Лухтан, А. (2020). Передумови та етапи створення багатосторонньої військової частини ЛитПолУкрбриг (1992–2015 рр.). *Воєнно-історичний вісник*. № 1 (35), с. 34–47. DOI: <http://doi.org/10.33099/2707-1383-2020-35-1-34-47>.

Марценюк, Р. (2017). Військова співпраця України та країн Балтії (1991–2017). *Європейські історичні студії*. № 8, с. 165–220. DOI: <http://doi.org/10.17721/2524-048X.2017.08.165-220>.

Проховник, П. (2023). *Міжнародне військове співробітництво Збройних Сил України в роки російської агресії (2014–2021 рр.): історичний контекст*: дис. ... канд. іст. наук: 032 — історія та археологія. Львів, 265 с.

Бураков, Ю. & Проховник, П. (2020) Співробітництво Польщі та держав Прибалтики з Україною: військово-політичні аспекти. *Baltyk w dziejach ludów Morza Bałtyckiego*. Tom XV, s. 390–408.

«ЛитПолУкрбриг» наближує Україну до НАТО. (2016). URL: <http://www.5.ua/svit/lytpolukrbryh-nablyzhuie-ukrainu-do-nato-duda-123834.html> [дата зверн.: 17.10.2023].

ЛитПолУкрбриг бере участь у міжнародних військових навчаннях у Грузії Agile Spirit-23. (2023). URL: <https://armyinform.com.ua/2023/08/30/lytpolukrbryg-bere-uchast-u-mizhnarodnyh-vijskovykh-navchannayah-u-gruziyi-agile-spirit-23/> [дата зверн.: 03.11.2023].

ЛитПолУкрбриг продовжує підготовку українських воїнів за стандартами НАТО. (2023). URL: <https://armyinform.com.ua/2023/06/20/lytpolukrbryg-prodovzhuje-pidgotovku-ukrayinskykh-voyiniv-za-standartamy-nato-minoborony-lytvu/> [дата зверн.: 19.10.2023].

Литовсько-польсько-українська бригада розпочала участь у навчанні «Анаконда-2016». (2016). URL: <http://www.mil.gov.ua/news/2016/06/07/litovsko-polsko-ukrainska-brigada-rozpochala-uchast-u-navchanni-anakonda-2016> [дата зверн.: 17.10.2023].

Навчання «Анаконда-2016» завершено, навчальну мету — досягнуто. (2016). URL: <http://www.mil.gov.ua/news/2016/06/17/navchannya-anakonda-2016-zaversheno-navchalnu-metu-dosyagnuto> [дата зверн.: 17.10.2023].

На міжнародних навчаннях перевіряють підготовку українських десантників. (2016). URL: <https://monitor-press.info/index.php/uk/news/397-na-mizhnarodnykh-navchanniakh-pereviriat-pidhotovku-ukrainskykh-desantnykiv> [дата зверн.: 17.10.2023].

Острів Коса Тузла: як росія почала гібридну війну проти України 20 років тому. (2023). URL: <https://armyinform.com.ua/2023/09/28/ostriv-kosa-tuzla-yak-rosiya-pochala-gibrydnu-vijnu-proty-ukrayiny-20-rokiv-tomu> [дата зверн.: 11.10.2023].

У Львові підписано тристоронню Технічну угоду про функціонування спільної військової частини «ЛитПолУкрбріг». (2015). URL: <http://www.mil.gov.ua/news/2015/07/24/u-lvovi-pidpisano-tristoronnyu-tehnicnu-ugodu-pro-funkcionuvannya-spilnoi-vijskovoї-chastini-litpolukrbrig> [дата зверн.: 16.10.2023].

Тристороння бригада ЛитПолУкрбріг набула бойових спроможностей відповідно до стандартів НАТО. (2017). URL: <https://defence-ua.com/index.php/home-page/2287-tristoronnya-bryhada-lytpolukrbryh-nabula-bojovykh-spromozhnostey-vidpovidno-do-standartiv-nato> [дата зверн.: 18.10.2023].

Спільна декларація міністрів закордонних справ України, Республіки Польща та Литовської Республіки щодо заснування «Люблінського трикутника». (2020). URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/spilna-deklaraciya-ministriv-zakordonnih-sprav-ukrayini-respubliki-polshcha-ta-litovskoyi-respubliki-shchodo-zasnuvannya-lyublinskogo-trikutnika> [дата зверн.: 18.10.2023].

REFERENCES

“LytPolUkrbryh” nablyzhuye Ukrainu do NATO. (2016). [“LytPolUkrbrig” brings Ukraine closer to NATO]. URL: <http://www.5.ua/svit/lytpolukrbryh-nablyzhuie-ukrainu-do-nato-duda-123834.html> [Accessed: 17.10.2023]. [in Ukrainian].

Burakov, Yu. & Prokhovnyk, P. (2020) Spivrobotnytstvo Polshchi ta derzhav Prybaltyky z Ukrainoyu: viyskovo-politychni aspekty [Cooperation between Poland and the Baltic states with Ukraine: military-political aspects]. *Baltyk w dziejach ludów Morza Bałtyckiego*. Tom XV, s. 390–408. [in Ukrainian].

Exercise Rapid Trident 22 afterword. (2022). URL: <https://litpolukrbrig.wp.mil.pl/en/articles/news-y/exercise-rapid-trident-22-afterword/> [Accessed: 01.11.2023]. [in English].

Five years of active and effective LitPolUkrbrig participation in the exercise Rapid Trident 2016–2020. (2020). URL: <https://litpolukrbrig.wp.mil.pl/en/articles/news-y/five-years-active-and-effective-litpolukrbrig-participation-exercise-rapid-trident-2016-2020/> [Accessed: 28.10.2023]. [in English].

Fryc, M. (2020). The Lithuanian-Polish-Ukrainian Brigade’s development potential in the context of regional security. *Scientific Journal of the Military University of Land Forces*. URL: <https://zeszytynaukowe.awl.edu.pl/resources/html/article/details?id=202190&language=en> [Accessed: 23.11.2023]. [in English].

Karliński, T. (2022). Lithuanian-Polish-Ukrainian Brigade. *Policy Papers*. № 1, p. 27–43. [in English].

Kazan, E. (2018). Spilni viyskovi formuvannya Polshchi i Ukrainy yak pryklad porozuminnia i myru mizh Polshcheyu i Ukrainoyu [Joint military formations of Poland and Ukraine as an example of understanding and peace between Poland and Ukraine]. *Skhidnoevropeyskyy istorychnyy visnyk*. Spetsvyp. № 3, s. 148–157. [in Ukrainian].

Kharuk, A. (2020). Bronić Międzymorza: współpraca wojskowa i wojskowo-techniczna pomiędzy Ukrainą i Polską [Defending the Intermarium: military and military-technical cooperation between Ukraine and Poland]. *Baltyk w dziejach ludów Morza Bałtyckiego*. Tom XV, s. 316–326. [in Polish].

Kondrach, Ya. (2016). Ukrayinsko-polskyy batalyon: myrotvorcha misiya v Kosovo [Ukrainian-Polish battalion: peacekeeping mission in Kosovo]. *Ukrayina-Polshcha: istorychna spadshchyna i suspilna svidomist*. Vyp. № 9, s. 210–216. [in Ukrainian].

Kondrach, Ya. (2017). Lytovsko-polsko-ukrayinska bryhada: istoriya stvorennia [Lithuanian-Polish-Ukrainian brigade: history of creation]. *Ukrayina-Polshcha: istorychna spadshchyna i suspilna svidomist*. Vyp. № 10, s. 90–98. [in Ukrainian].

Kubaczyk, T. & Żyła, M. (2016). Wybrane elementy polsko-ukraińskiej współpracy wojskowej [Selected elements of Polish-Ukrainian military cooperation]. *Polska w międzynarodowej współpracy wojskowej*, s. 210–224. [in Polish].

LitPolUkrbrig conducts battle staff training Brave Band. (2023). URL: <https://litpolukrbrig.wp.mil.pl/en/articles/news-y/litpolukrbrig-conducts-battle-staff-training-brave-band2/> [Accessed: 01.11.2023]. [in English].

Lukhtan, A. (2018). *Mizhnarodne viyskove spivrobotnytstvo Ukrainy (1991–2013 rr.)* [International military cooperation of Ukraine (1991–2013)]. (Candidate’s thesis). Kyiv, 363 s. [in Ukrainian].

Lukhtan, A. (2020). Peredumovy ta etapy stvorennia bahatostoronnoyi viyskovoyi chastyny LytPolUkrbryh (1992–2015 rr.) [Prerequisites and stages of creation of the multilateral military unit LytPolUkrbrig (1992–2015)].

Voyenno-istorychnyy visnyk. № 1 (35), s. 34–47. DOI: <http://doi.org/10.33099/2707-1383-2020-35-1-34-47>. [in Ukrainian].

Lytovsko-polsko-ukrayinska bryhada rozpochala uchast u navchanni «Anakonda-2016». (2016). [The Lithuanian-Polish-Ukrainian brigade began participating in the “Anaconda-2016” exercise]. URL: <http://www.mil.gov.ua/news/2016/06/07/litovsko-polsko-ukrainska-brigada-rozpochala-uchast-u-navchanni-anakonda-2016> [Accessed: 17.10.2023]. [in Ukrainian].

LytPolUkrbryh bere uchast u mizhnarodnykh viyskovykh navchannyakh u Hruziyi Agile Spirit-23. (2023). [LytPolUkrbrig participates in international military exercises in Georgia Agile Spirit-23]. URL: <https://armyinform.com.ua/2023/08/30/lytpolukrbryg-bere-uchast-u-mizhnarodnyh-vijskovykh-navchannyah-u-gruziyi-agile-spirit-23/> [Accessed: 03.11.2023]. [in Ukrainian].

LytPolUkrbryh prodovzhuye pidhotovku ukrayinskykh voyiniv za standartamy NATO. (2023). [LytPolUkrbrig continues the training of Ukrainian soldiers according to NATO standards.] URL: <https://armyinform.com.ua/2023/06/20/lytpolukrbryg-prodovzhuye-pidgotovku-ukrayinskykh-voyiniv-za-standartamy-nato-minoborony-lytvyy/> [Accessed: 19.10.2023]. [in Ukrainian].

Martsenyuk, R. (2017). Viyskova spivpratsya Ukrayiny ta krayin Baltiyi (1991–2017) [Military cooperation between Ukraine and the Baltic states (1991–2017)]. *Yevropeyski istorychni studiyi*. № 8, s. 165–220. DOI: <http://doi.org/10.17721/2524-048X.2017.08.165-220>. [in Ukrainian].

Multinational exercise “Allied Spirit 23” is ongoing. (2023). URL: <https://litpolukrbryg.wp.mil.pl/en/articles/news-y/multinational-exercise-allied-spirit-23-ongoing/> [Accessed: 02.11.2023]. [in English].

Na mizhnarodnykh navchannyakh pereviryat pidhotovku ukrayinskykh desantnykiv. (2016). [The training of Ukrainian paratroopers will be tested at international exercises]. URL: <https://monitor-press.info/index.php/uk/news/397-na-mizhnarodnykh-navchanniakh-perevir-iat-pidhotovku-ukrainskykh-desantnykiv> [Accessed: 17.10.2023]. [in Ukrainian].

Navchannya “Anakonda-2016” zaversheno, navchalnu metu — dosyahnuto. (2016). [Training “Anaconda-2016” has been completed, the training goal has been achieved]. URL: <http://www.mil.gov.ua/news/2016/06/17/navchannya-anakonda-2016-zaversheno-navchalnu-metu-dosyahnuto> [Accessed: 17.10.2023]. [in Ukrainian].

Ostriv Kosa Tuzla: yak rosiya pochala hibrydnu viynu proty Ukrayiny 20 rokiv tomu. (2023). [Kosa Tuzla Island: How Russia Started a Hybrid War Against Ukraine 20 Years Ago]. URL: <https://armyinform.com.ua/2023/09/28/ostriv-kosa-tuzla-yak-rosiya-pochala-gibrydnu-vijnu-proty-ukrayiny-20-rokiv-tomu> [Accessed: 11.10.2023]. [in Ukrainian].

Piechowicz, M. & Palavenis, D. (2023). Lithuanian-Polish security cooperation in European Union (EU) Defence Programs. *International Relations*. URL: <https://internationalrelations-publishing.org/articles/3-10/v1> [Accessed: 23.11.2023]. [in English].

Prokhovnyk, P. (2023). *Mizhnarodne viyskove spivrobitnytstvo Zbroynykh Syl Ukrayiny v roky rosiyskoyi ahresiyi (2014–2021 rr.): istorychnyy kontekst* [International military cooperation of the Armed Forces of Ukraine during the years of Russian aggression (2014–2021): historical context]. (Candidate’s thesis). Lviv, 265 s. [in Ukrainian].

Sławiński, A. (2020). Główne kierunki polsko-ukraińskiej współpracy wojskowej po 1991 roku [Main directions of Polish-Ukrainian military cooperation after 1991]. *O Bezpieczeństwie i Obronności*. № 2 (6), s. 130–144. [in Polish].

Spilna deklaratsiya ministriv zakordonnykh sprav Ukrayiny, Respubliki Polshcha ta Lytovskoyi Respubliki shchodo zasnuvannya “Lyublińskoho trykutnyka”. (2020). [Joint declaration of the Ministers of Foreign Affairs of Ukraine, the Republic of Poland and the Republic of Lithuania regarding the establishment of the “Lublin Triangle”]. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/spilna-deklaratsiya-ministriv-zakordonnih-sprav-ukrayini-respubliki-polshcha-ta-litovskoyi-respubliki-shchodo-zasnuvannya-lyublińskogo-trikutnika> [Accessed: 18.10.2023]. [in Ukrainian].

The time has come to summarize the litpolukrbryg activity in 2022. (2022) <https://litpolukrbryg.wp.mil.pl/en/articles/news-y/time-has-come-summarize-litpolukrbryg-activity-2022/> [Accessed: 29.10.2023]. [in English].

Three Swords 2021 — three nations — one vision. (2021). URL: <https://litpolukrbryg.wp.mil.pl/en/articles/news-y/three-swords-2021-three-nations-one-vision/> [Accessed: 28.10.2023]. [in English].

Trystoronnya bryhada LytPolUkrbryh nabula boyovykh zrushen vidpovidno do standartiv NATO. (2017). [The tripartite LytPolUkrbrig brigade acquired combat shifts in accordance with NATO standards]. URL:

<https://defence-ua.com/index.php/home-page/2287-trystoronnyya-bryhada-lytpolukrbryh-nabula-boyovykh-spromozhnostey-vidpovidno-do-standartiv-nato> [Accessed: 18.10.2023]. [in Ukrainian].

U Lvovi pidpysano trystoronnyu Tekhnichnu uhodu pro funktsionuvannya spilnoi viyskovoyi chastyny “LytPolUkrbryh”. (2015). [A tripartite Technical Agreement on the operation of the joint military unit “LytPolUkrbryh” was signed in Lviv]. URL: <http://www.mil.gov.ua/news/2015/07/24/u-lvovi-pidpisano-tristoronnyu-tehnichnu-ugodu-pro-funkezionuvannya-spilnoi-vijskovoi-chastini-litpolukrbrig> [Accessed: 16.10.2023]. [in Ukrainian].

Żyła, M. (2020). Polsko-Ukraińska współpraca wojskowa w latach 1992–2017 [Polish-Ukrainian military cooperation in 1992–2017]. *Istorychnyy arkhiv. Naukovi studiyi*. № 21, s. 21–32. [in Polish].

Oleksii FURTES

PhD of Historical Sciences, Senior Researcher
Hetman Petro Sahaidachnyi National Army Academy
(Lviv, Ukraine)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2993-626X>

**CREATION AND MAIN ACTIVITIES OF THE LITHUANIAN-POLISH-UKRAINIAN
BRIGADE AS A COMPONENT OF THE INTERNATIONAL MILITARY
AND POLITICAL COOPERATION OF UKRAINE
(2000–2023)**

The problem of military security in Eastern Europe did not lose its relevance immediately after the collapse of the USSR. It was partially resolved due to the accession of the Visegrad Group countries and the Baltic countries to the North Atlantic Alliance, but Belarus, Moldova and Ukraine remained unprotected. Belarus, led by the country's pro-russian president O. Lukashenko, was actually absorbed by Russia at the end of the 90s of the 20th century, Moldova was under the supervision of Russian peacekeepers in Transnistria from 1992, and Ukraine, since the beginning of independence, had on its territory Russia's Black Sea fleet, however, did not want to submit to its influence. Since 2003, when the Russian-Ukrainian conflict over Tuzla Island took place, Ukraine began to resist. Realizing that Ukraine alone will not be able to free itself from the shackles of Russia, the Ukrainian authorities tried in every way to keep the path to NATO, on which LitPolUkrbrig became, according to the words of the fifth President of Ukraine, Petro Poroshenko, the first swallow. But this path has not yet been overcome.

For Ukraine, in the conditions of the Russian-Ukrainian war, it is extremely important to continue to maintain and develop friendly military relations in the format of LitPolUkrbrig, which continues to train Ukrainian units and improve their training by participating in various military exercises according to NATO standards, which undoubtedly contributes to our victory over the Russian aggressor.

The Russian-Ukrainian war continues, therefore, the study of the issues of LitPolUkrbrig does not lose its relevance.

The article examines the origins of the formation of the tripartite LitPolUkrbrig, its functioning before and after the full-scale invasion of the Russian Federation into Ukraine. The main results of the functioning of LitPolUkrbrig on the way of its development are outlined. The essence of the international military exercises in which LitPolUkrbrig took part was revealed.

The significance of the military exercises “Three Swords-2021” — was separately considered, where for the first time in the history of LitPolUkrbrig, affiliated units of three countries were involved in order to improve cohesion and mutual understanding between the units of the brigade. The content of the training of the LitPolUkrbrig in the conditions of a full-scale Russian-Ukrainian war is provided. Prospects for the development of LitPolUkrbrig are offered.

Keywords: LitPolUkrbrig, UkrPolbat, modern Lithuanian-Polish-Ukrainian military relations, International Military Exercises, Eastern European military security, Russian-Ukrainian war.